

Z a t w e e f c h u A w i s e s.

Nr. 9. Zettortdeenâ 27tâ Webruar 1836.

J a u n a s i n n a.

No Fehterburg'es raksta: Swehtdeenâ, tannî 2trâ Webruar schein eesahze gawenu swehtki. Zfgadd tannî deenâ kâ arri pa wissu gawenu laifu daschadas kummedijes teef rahditas laudim par laifu kawekli un par islusteschanu. Schahdas kummedijes tohp rahditas us weenu leelu plazzi, ko wahziffi Admiralitâts-jeb Zhsaak-plazzi sauz. Schai plazzi dauds tahdas kummedijes nammi usbuhweti. Bet pirmu gawenu swehtdeenu dauds zilweki ar noskummuschu firbi swehtija. Us scho plazzi orri stahweja leels kohka nams, weenam fungam peederrig's, kas tahdas kummedijes apgabda. Pehz pufsdeenâs pulksten 4trôs — kummedija jau bija eesahkufees — peepeschi jumta spahres no eljes luktura — kas pa turvu pee spahrehim karrajahs — eesahze degt. Kummediju spehletaji nelaimi preek'sch azzim redsedami, usfauze zilwekeem, kas skattischanas labbad bij sapulzejuschees, lai glabhjotees. Namnam bija 8. durwis; tahs tappe tulibt itt platti atwehrtas. Zilweki sahze ar mahti pa durwim isheet. Zfkats gribbeja jo ahtri ahra tapt un tahda wihsê durwis tã flue aisproustas, ka dauds zilweki nespehdami nei us preek'schu nei us pakkalu sohli spert ar kahjahm samihditi tappe. Drihs wihs nams leesmas stahweja; junts eefritte un aplahje zilweku pulku ar ugguns prauteem. Parwissam 126 zilweki dsihwibu saudeja, prohti 121 wihrischi un 5 seewischi; 10 zilweki tappe stipri apfahdeti un gaudenu namnam flue sawa teefa nowesta.

Zikkai duhmus pilsehtã eeraudsija, ir ugguns-saldatu-pulki, tas irr tahdi: kas ihpaschi islassiti us tam pee ugguns grehkeem pirmeem buht pee glabh'schanas; kã arri dauds gwardes pulki peefkrehje. Degguna weeta wis'spirmak ar saweem ugguns-saldatu-pulkeem atnahze muhsu schehlig's Reisers un nelaimigeem kã ih'sis tehws parahdjahs; jo winsch bija saldatu waddons un arri no degguma weetas ahtraki ne atkahpehs, ka-

mehr beidsamais zilweks no gruescheem bija is-wilfts. Tahs sadegguschas zilweku meefas tappe us gaudenu namnu aiswestas, talabbad, lai winnu raddi tahs warretu usmekleht. Tee zilweki, no ka zerreja, ka wehl dsihwibã effoht, tappe weenã Krohna nammã, kas us scho plazzi stahweja, eenesti, fur teem ihpaschi istabas flue eetaifitas. Tannî paschã azzumirkli peeffkrehje no wissahm mallahm dauds dakteri — nelaimigeem par paligu. Zilweki pa tuhstoscheem schai plazzi sapulzejahs. Kluffinam — tã kã behru nammã — laudis zellu taiffija schlutereem un kammanahm, us furreem tee sadegguschi kã arri tee eewainoti zilweki tappe aiswesti. —

Tannî paschã wakkarã fanahze dauds augfli fungi pee ta leekfunga Dolgoruki un eewainotu zilweku, atraitnu un bahrinu labbad schee fungi famette 11,000 rublus pap. naudã. R — 3.

No Zuhdu semmes.

(Statutes Nr. 8. Weiguns.)

Ne pilnas divi juhdses no Jerusalem'es us deenas widdu gult Betlehmes pilsehts, stary Zuhdu kalneem eeksch dsittas celeijas. Winnu papreek'sch sauze Gewrata (I. Mosh. 35, 19.), wehlat Betlehme-Gewrata (Mik. 5, 1.) un taggad pee Turkeem Beit-el-Hunn. Wissapfahrt smukki dahrsi ar wihges un eljes kohkeem, un eekschã dsihwo kahbi 1500 zilweki, til ne wissi no kristigas tiz-zibas. Zittahrt winna bij dauds leelaka. Un zeef augfli winna stahw eeksch gohda-peeminna's? Schê peedsimne keh'nisch Dahwid's (I. Sam. 17, 12.), schê Deewa Dehls peenehme meefas un kalpa gihmi un peedsimne zilweks no tahs jumprawas Marias. (Jahn. 1, 14. Luth. 2. Wihl. 2, 7.) Tapehz jau praweeschi scho weetu flaweja (Mik. 5, 1.) un Engelu pulki schê dseedaja: „Gohds Deewam augftibã, meers wirf semmes un zilwekeem labs prahts!“ — Par peeminnu schahda augsta notiffuma, un to weetu gohdadama, fur muhsu pesittais peedsimne, Reisereene Helena buhweja brangu klohsteri

un basnizu, fo Marias-basnizu sanz, jeb swehtas filles-basnizu. Winna frustâ taifita, ar augsch= un appafsch=basnizu, un ar dahргеem pihlareem ispuschkota. Augsch=basnizas grihda ar raibeem akmineem un sudraba swaigsnî is-taifita, par sîhmi, fa us scho weetu ta swaigsnî usspihdejufi, fo Austruma semmes gudree us Betlehmi nahkôht eeraudstija, Matt. 2, 10. Appafsch=basniza masa, bet lohti smukka. Schè bij ta lohpu kuhst, kur Maria un Jahseps paliffe, kad tee zittur ruhmes ne atradde Betlehme (Luhk. 2, 7.); un tai weetà kur winna sawu pirindsintu dehlu dsembeja, irr taggad altaris no marmora teescham appafsch tabs swaigsnîes sîhmes, kas augsch=basnizas grihdâ. Tè arri to behrnîau kappus rahda, fo Grohdus liffe nofant. Brangôs eljes=lukturôs degg ugguns bes mitteschanas; dahrgas bildeš pee feenahm pakahrtas; no ehrgelehm un dseedatajeem atfkann swehtas dseemas; un gahrda sinarscha no swehpînamahm sahlehm peepilda wîssu ehfu. Kur Engeli teem ganneem parabhijahs, kas laukâ sawus lohpus fargaja, tur Keisereene Helena arri bij lîkkufi basnizu taifit; no schahs tillkai fagrûischi muhri atlîkkufi; tapat arri no weena klohstera, turwu klacht pee Betlehmes, tai weetà kur Zakarijas un Elisabet sawu mahjas weetu turrejufi. — Jahna ta Kristitaja peedfimschanas weetà wehl taggad klohsteris un basniza stahw.

No Betlehmes us deenas widdu irr Gebrons. Taggad arri tîkkai zeems ar 400 eedsihwotajeem, wezzôs laikôs pilsehts no leelas slawas starp Ziraeta behrneem. Papreetsk to weetu sauze Kiriat=Arba (I. Mohs. 23.); Turki winnu sanz Kalil. Schè dsihwoja Ahbrams un wirke sew un saweem behrneem kapsehtu un glabbaja paschu pirmu, sawu seew: Sabru tur eekschâ, pehzak winsch pats un daschi no winnu pehznahkameem schè tappe peepulzimati. Keisereene Helena gohdaja wezstehwu duffeschanas weetin arri zaur basnizu; bet taggad schi basniza par Turku tempeli pahrwehrsta. Tur rahda Ahbrama un Sabras, Zjaka un Rebellas, Jehkaba un Naëles kappus, un ihpaschu pelnu=traufu, kur Jahsepa pelni effoht eekschâ. Dahrgi sîhschu ap-

feggi, ar seltu kohschi israffiti pahr kappu=weetahin fegti. Ahbramam 9 tahdi apfeggi. Kappa durwis ar sudrabu kaltas. Rahdi 100 Turku preesteri schîmi tempeli kalpo. Zif sawadi tee wezztehwi rahdijahs sawâ dsihwè, zif sawadi tee redsami sawôs kappôs! — Zitkahrt Gebrons bija gelbeschanas pilsehts. Rehninsch Dahwidš schè 7 gaddus walidjis. (2. Sam. 5, 5.)

Ne wiffai tablu no Jerusalemes prett seemeli irr Jerikus, fo zitkahrt Palmu=pilsehtu sauze (5. Mohs. 34, 3.), jo ap scho widdu dauds palmu=kohki, un arri dauds rohşes un zittas brangas pukkes un sinarschu kohki auge. Pa brihscheem schis pilsehts irr leels bijis un dauds eedsihwotaju turrejis. Bet winnu arri daudstreiş isphstija; tapehz winsch taggad maş meestinsch palizis, fo Turki Rîka sanz. Palmu kohki arri isnîkufi. Zuhdi no Josua westi Jerikus pilsehtu paschu pirmu eeksch Kanaan ar warru panehme. Jos. gr. 6. Schè muhsu Kungs zittus neredşigus dseedinaja (Matt. 20, 29, 30.) un darrija schehlastibu tam muitineeku wirsneekam Zakeim, Luhk. 19, 2, 9. Zelsch no Jerikus us Jerusalemi cet garr Elişas affu un zaur weenu tufksneff, kur eeksch bedrehm sagli un slepfawi mahk slehptees, kas scho zellu wehl taggad tîkpat nedrohschu darra, fa wezzôs laikôs bija. Luhk. 10, 30.

Wairak prett juhrmallu irr tas pilsehts Ramlah, fo zitkahrt Arimatiju sauze, un no kurrenes Jahseps bija, kas to fungu no frusta nehmis sawâ jaunâ kappâ eeliffe (Matt. 27, 57 — 60.) Schè irr klohsteris un Turku tempelis; nammi sakrittufi; tomehr schè wehl kahdi 2000 eedsihwotaji warr buht, kas no buhmwilles kohpschanas un andeles pahrtteek. Ta weeta kur schis pilsehts gull, effoht lohti jauka.

Ne tablu no leelas juhras krafta irr tas pilsehts Gasa, fo Turki Kasse sanz. Schis bija wezzôs laikôs Wilisteru wirspilsehts; winsch mums ihpaschi sinams zaur stipra Simfana darbeem, Soh. 16. Pilsehtam muhri wiffakahrt un kahdi 5000 eedsihwotaji, kas ar Egiptes prezzineekeem andelejahs.

Pee paschas juhrmallas irr Zoppe, maş pilsehts ar 1200 eedsihwotajeem. Scha pilsehta

ohstâ zittu reij' krusstâ-karrotaji no Siropas nahf-dami mehds eebraukt. Wînsch arri peemin-nams behl Apustula Pehtera darbeem. Ap. darb. 9, 36. x.

II. Samarîja, Juhdejai us seemeli, jauka un augliga semme, stary Jardanés un leelas juh-ras. Wînnas leelakais pilsehts irr Nablus, ka wahrds papreeksch Eihfems un wehlat Eih-fars bija. — Schinni weeta dshwoja wezz-tehws Jehkabs kahdu laifu ar saweem behrneem, kamehr schee zaur warras darbeem ar wisseem eedshwotajeem fanihdabs un winneem bij jaat-kahpjahs us Beteli. I. Mohf. 33. 34. Jehkabs tē akku razzis, kas turwu klahl pee pilsehta wehl taggad redsama. Pee tahs muhsu kungs ar weenu Samariteru seewu schiehligi farunnajahs (Jahn. 4, 6. x.); un kâ jau schi seewa fazzija: „La akka irr dsilla“, tapat winna wehl taggad 105 pehdas dsilla un 9 pehdas platta. Uhdens irr labs. Ir schis pilsehts bij gelbeschanas pilsehts. Gedshwotaji eeksch Nablus irraid 10,000. Wînni darbojahs ar buhmwillu un andeli. No wez-zeem Samariteru Juhdeem wehl kahdas 30 at-liffuschas pamiliyas schē dshwojoht. Pee pil-sehta irr tee kalni Garissim un Ebal, ko mehš jau S. 5. peeminnejam.

Eihfemam us wakkaru irr Samarija ko tag-gad Sebaste fauz. Bezžōs laikōs schis bija Samariteru galwas-pilsehts; leels un brangs; schē arri Jisraēla walsts kehniini mahjoja. Bet leelas breefnas un pohstischanas arri pahf scho weetu gahjuschas, un winna par masu zeemu palikkufi. La weeta fur Samarija gull effoht lohti jauka. —

Pee juhrmallas irr Risarija, ko papreeksch Refariju fauze, Ap. darb. 9, 30. Schim pilsehtam gan wehl labbi nammi, bet maf eedshwotaju.

Eeksch Samarijas kalneem wehl žits masš pil-sehtinsch ko Santorri fauz. —

Wîffas žittas weetas eeksch Samarijas, ko fwehti rakši peeminn, pagallam nopohstitas, ka ne sihmes wairs ne atrohu fur daschas biju-schas. —

III. Galileja, paschâ seemeli no wîffas Juh-du semmes, irr ta fwehtiga weetina fur muhsu kungs Jesus Kristus wîffwairaf dshwoja, ta-

pehz ir Turki wînnu fauz par Ewangeliuma semni. Katrs pilsehts un meests schē irr pee-minnans, un ihpaschi pee Galilejas esara krašta. — Bet dauds no schahm weetahm irr pohstâ gahjuschas. Wîffa Galileja irr jauka un lohti augliga semme. Wînnas leelakais pilsehts tag-gad irraid Tiberias, jeb Tabarija. Papreeksch scha wahrds bija Zimmeroht. Keerneru Keisers Tiberius wînnu leelaku isbuhweja un eedewe tam sawu wahrdu. Gedshwotaju schē irr 2000; pehz leelakas dattas Juhdi. Kad Jerusalemi is-pohstija tad Juhdi eeksch Tiberias eetaisija aug-stas skoblas un turreja scho pilsehtu leelâ zeenâ. Kristigu lauschu schē newaid dauds, un teem irr weens nams par basnizu, fur Apustuls Pehteris effoht dshwojis. Ne tahlu no pilsehta irr fillts wesselibas awots.

Pee Galilejas esara galla, prett seemeli irr meests ar wahrdu Zel-Hoom, masš, luhschnu pilns un kahdi 500 Araberi tur dshwo eekschâ. Schis irr pehz sawa wezza wahrda Kapernaïms, fur Jesus sawu mahjas weetu turreja (Matt. 9, 1.), un fur wînsch tif dauds mahžjis, tif leelus dar-bus darrijis, ka wînsch pats no Kapernaïma fazzija: Tu effi lihds debbesim paaugstinata. Tomehr Kapernaïma laudis palikke netizzigi un nifni; un ar scho pilsehtu irr notizzis, ko tas kungs papreeksch fluddinaja: Tu tapfi lihds ellei nogahsta (Matt. 11, 21 — 24.) Tahdu paschu gallu redseja Bersaida Apustula Pehtera dsuntene, tahdu arri Korazin, kas abbas pee Galilejas krašta bija, un fur taggad tikkai fa-druppuschi afmini redsami.

No Tiberias us wakkara pufi isnahf us Zah-bora kalnu un Ebdrellon eeleiju, un kahdu juhdsi tahlat us to pilsehtu Nasera, jeb wezzu Nazareti. Pilsehts gull jaukâ leijâ; wîffaplahrt stahw kah-di 15 kalni. Jau wezzōs laikōs wînsch bija masš, tâ kâ Natanaēls fazzija: Warrig arri kahds lab-hums no Nazaretés buht? Scho brihd wînnam arri naw wairaf kâ 2000 eedshwotaju, wîffwairaf kristiti laudis. Un tomehr zehlahs no Naza-retés tas Ewangeliums un wîffas pasaulés atpe-stischana. Schē dshwoja Jahneps un Maria Je-sus mahte, schē arri Jesus sawas behrnu deenâs. Tai weeta fur winna mahjoklis bija, fur Deewa

Engelis Mariai fluddinaja, wiinu effam isredsetu to pestitaju dsemdeht, tur taggad flobsteris un basniza. Schi basniza arri kruskâ buhweta, un weena pufse klinki eezirka. Wehl arri rahda Zahsepa nammu, un afimna galdu pee ka Jesus ar saweem mahzekeem effoht ehdufschi, ir to weetu fur Zuhdi muhsu kungu no pakalna gribbeja nogahst (Luhf. 4, 28 — 30.)

Masa juhdsê no Nazaretes us seemeli irr Kana, fur muhsu kungus us kabsahm no uhdens wihnu darrija (Jahn. 2, 1.) Gedsihwotaju schê tikpat kâ eefsch Nazaretes. No ta namma fur tahs kabsas bijuschas effoht wehl kahdas atleekas redsamas, un basnizâ rahda weenu no teem traufkeem kas ar wihnu bij pilditi.

Stary Kapernaïma un Libanon kalneem wehl weens pilsehts Schawat, ar 2000 eedsihwotajeem, fo zittu reis Sewer fauze un fo Zuhdi augstâ gobdâ turreja, jo winneem tur sfoblas un teefas bija. Ir taggad tur pulks Zuhdu dsihwo; un tee sakka, ka wiinu pestitais, kad tas nahks, 40 gad-dus Schawat pilsehtâ waldis.

Pee Kanas irr pilsehts Sewars, ziffahrt Zippar, fur Zuffums un Anne, Marias wezzakee effoht dsihwojuschi; wiinu namma weetaâ bija basniza, bet ta taggad ispohstita.

Pee juhrmallas ne taht no Karmela ragga irr pilsehts Alre jeb Alfa, fo wezzôs laifôs Ptolomais fauze. — Schis pilsehts paprecksch Wenzereem peederreja. Kruska-karra laifâ wiinu pee Jerusalemes walsts skaitija, un tē wiffilgaki kristigi karrotaji prett Turkeem turrejabs. Pilsehtam labba ohsta, wissapfahrt siipri muhri, andele, kristigas basnizas, Zuhdu un Turku tempeli, un kahdi 9000 eedsihwotaji. —

IV. Perejas dalkâ, winnupuff Jardanes, taggad nam nekahdi ihpaschi peeminnami pilsehti. — Dauds nopohstitas weetas, fur zittu reis pilsehti stahweja, zaur muhru atleekahm rahda, kahdi brangi schee pilsehti bijuschi. Sewischki japeeminn Dscherasch (Gerasa) Gamola un Gadara pee Galilejas esara fur Jesus 4000 zilwekus us brihnischkigu wihsî pachdinaja un fur wiasch di-

wi flimmus zilwekus dseedinaja (Matt. 8, 28 — 34.) Wissa schi Zuhdu semmes dalka dauds wairak irr nopohstita ne kâ ohtra. — Sahdschi un meestini kas tē rohnahs, irr no Arabereem un Turkeem zelti. Semme augliga precksch wiffadas labbibas un gannibas labbas lohpeem.

Muhsu laifôs Turki wairs ne rahdahs tahdi leyni un nifni prett kristigeem laudinn. Pilgeri un reisneeki taggad bes leelahm gruhitahm warr us fwehtu semmi eet un to pahristaigah. Tapeh3 meh3 arri jo deenas jo wairak sinas dabbujam pah3 scho semmi. Lai Deems dohd ka jelle drihs tee laiki nahktu, fur netizzigi wairs ne buhtu eefsch Kanaanu; bet laudis kas zaur tizzibu Abbramam par behrneem atdsimmuschî, tur mahjottu un scho nopohstitu semmi uskohptu tâ kâ winna atkal ar peenu un meddu tezzetu! — H. C.

Teefas fluddinafchana.

Us pawehleschamu tahs Reiserifkas Majesteetes, ta Patwaldineeka wiffas Kreemu Walfs 1c. 1c. 1c., tohp no Krohna Wehrsmuschas pagasta teefas wiffi tee, kam kahdas taifnas parradu praffischanas pee ta libdschinniga Zihpeles maschas fainneeka Ubschu Janna buhtu, par furra mantu parradu dehl konkurse spreessta, usazimati, libds 29tu Webruar f. g. pee saude-schanas sawas praffischanas, pee schibs pagasta teefas peeteetes. Krohna Wehrsmuschas pagasta teefas, 4tâ Webruar 1836.

(L. S.) ††† Kifku Uns, peefschdetais.
(Nr. 62.) H. Müller, pagasta teefas srihwera palig.

Dohbeles basnizas un judmallu krehgi irr no Zahneem 1836 libes Zahneem 1837 us arrenti dabbujami. Kam patifku schohe krogus us arrenti nemt, lai 29tâ Webruar f. g. pee Dohbeles pagasta teefas peeteizahs.

E. Blumenfeldt, pagasta wezzakais.
(Nr. 79.) L. Ewertz, pagasta teefas srihwera.

Zitta fluddinafchana.

ztra Merz f. g., precksch maltites pulksten 10 un tan-nis deenas pehz tam, tap3 Sirmeles wihschâ uhtrupe turreta, fur: gultas, flapji, galbi, krehfisi, weenas Wihneru klaweeres, weens labs englischu seenas-pulkstenis, speegeli, gultu-drahnas, kâ arri ratti un kammanas un zittas pee mahju buhschanas derrigas leetas wairakfohlitajam par skaitamu naudu pahrdohsti.

W r i h w d r i e k e h t.

No juhrmallas-gubnementu augstas waldischanas pufses: Hofraht von Braunschweig, grabm. pahrluhkotais.
No. 107.